

UNITÁRIUS ÉLET

XIV. ÉVFOLYAM 6. SZÁM

1960. JÚNIUS 10

A lelkeszi konferencia

A május 24–26. napjain tartott lelkeszi konferencián az imakönyv ügye foglalkoztatott. Megvitattuk azokat az elvi kérdéseket, melyek szerint létre kell hoznunk az imakönyvet, s ezzel az imakönyv lelkét teremtettük meg. Irányelvül — többek között — magunk elé tűztük az atya és a gyermek, másszóval az Isten és az ember viszonyának, bensőséges és meleg kapcsolatának jézusi értelemben vett kifejezésre juttatását, továbbá azt a tényt, hogy nem elegendő könyörgéseinkkel, kéréseink özőnével ostromolni az „ eget”, a jó Istent, hanem olyan aktív, cslekvőképes lelki és szellemi magatartást kell megteremtünk imádságunk benső hangulatával és mondanivalójával, hogy ebből kitűnjék, miszerint nemcsak azt várjuk, hogy a jó Isten meghallgassa imádságunkat, hogy közeledjék felénk megtartó erejével, hanem éppen ezeknek megvalósulása érdekében azt várjuk készülő imádságos könyvünktől: úgy imádkoztassa meg imádkozni szándékozó híveinket, mindannyiunkat, hogy mi magunk is siessünk Isten felé. Reméljük, hogy az imakönyv anyaga, szorgos lelkeszi munkánk nyomán, mielőbb egybeegyül s korszerű módon fogja szolgálni imádkozó híveink lelki építését.

Nem kevésbé fontos feladatunknak tekintettük lelkeszi konferenciánkon — éppen a Dávid Ferenc emlékével szellemében — azoknak az egész világot érintő békeszolgálati szempontoknak a mérlegelését és tudatosítását magunkban, amelyek reánk, lelkeszekre tartoznak ezekben az időkben, amikor a párizsi csúcskonferencia megghiúsulása hervasztotta le az emberiség béke-reményeit. Akkor elbúsuló lélekkel figyeltük a dolgok alakulását, de ma ismét reménykedünk, mert a már-már lezáruló sorompókat egyre erőteljesebben nyitogatják azok a leszerelési javaslatok, amelyeket legutóbb éppen a Szovjetunió terjesztett a világ elé, amely, amint olvashatjuk a nyugati javaslatok sok elemét is magában foglalja. — Így még kedvezőbb körülmények látszanak kibontakozni a gyümölcsöző béke megteremtése körül.

Bencze Márton

Unitárius hitünk békeapostolai*

Amikor a költő a régi idők nagyjairól akart énekelni, az ősök Pantheonjában úgy elfogta a csodálat és a tisztelet érzése a nagyszerű elődök dicső emlékei között, hogy végülis nem tudott választani: kiről énekeljen. Egyre csak azt kérdezte: Ki volt dicsőbb, ki volt nagyobb?!

Valahogy ilyenformán vagyok én is unitárius hitünk múltbeli képviselőivel szemben. Dávid Ferencről — Balázs Ferencig, Varga Béláig, vagy Iván Lászlóig és az egykori szentistvánnapi körmenetek egyetlen palástos püspökéig: Józán Miklósig, vagy Lombár Mihálytól Székely Sándorig, és Kriza Jánosig, a magyar nép szellemi ugarát szellemi ekékkel barázdázó püspökökig és a rabszolgaság megszüntetéséért küzdő amerikai unitárius elődökig, micsoda szellemi galéria őriz és hirdeti a világnak az unitárius hit építő erejét, társadalmi és szociális feszültségeket, nemzedékekre ránehezülő lelki depressziókat feloldó készségét, a régmúlt időkben ezen a téren elért nagyszerű eredményeit.

A második világháború után született meg, vagy legalább is azóta telt meg mélységes tartalommal a békeharc fogalma. Bizonyára azelőtt is elkövettek az emberek mindent, hogy a háborús állapotokat békés időkbe változtassák át. Azonban a békéért való küzdelem értelmét és fontosságát igazában csak a mi nemzedékünk értette meg. Ugyanis el egészen a mostani időkig a háború és a béke két olyan ellentétes fogalom volt, amelyek kölcsönösen kizárták egyik a másikat. Azelőtt úgy volt, hogy vagy béke volt, vagy háború volt a világban. A háború akkor szemtől-szembe való harcot, vérremenő küzdelmet jelentett. A béke pedig azt jelentette, hogy teljesen elhallgattak a fegyverek.

Mi azonban — sajnos — tudjuk, hogy a háború és béke nem ilyen egymástól teljesen elszigetelt állapot, mert van a háborúnak egy olyan fajtája is, amely nem jelent ugyan — legalább egyelőre — véres verekedést, de ott élőködik, valósággal benne él a békére éhes nemzedékek szervezetében, mint valami olyan élődi, melynek antibiotikumát még nem találta meg a tudomány és állandóan felveri a békés idők csendjét, megzavarja a legboldogabb napok nyugalma s összezilálja a legártatlanabb eseményeket is, mert állandó lelki feszültségben tartja a világot.

A mostani békés időknek ez a kaini testvére: a hidegháború. A világtörténelem legalattomosabb folyamata. Amíg a hidegháború „Dámokles-kardja” ott van a fejünk felett, a békéért való küzdelem és erőfeszítés az emberiség legjobbainak, egyben azonban minden józan gondolkodású embernek a legelsőrendű feladata lesz.

Tudjuk, hogy a háború a romboló erők véres násza. A béke pedig az alkotó és építő erők boldog hétköznapija. Azért mondtam úgy, hogy a hétköznapija, mert az emberek azelőtt roppant hajlamosak voltak arra, hogy a békét valami olyan ünnepfélének tekintsék, amikor bölcsőtől sírig tartó vigasság az ember élete. Valójában azonban ez csak a Pató Pálok szemlélete, mert a béke semmiféle jó vonatkozásban nem jelent csupa ünnepi vigasságot, hanem — ellenkezőleg — folytonos munkát. Ugyanis a tétlenség és a tunyaság olyanok, mint a lassan ölő mérreg. Elsorvasztják a fizikai erőket, elsatnyulnak tőlük az izmok és valósággal tervszerűen pusztítják a lelki és szellemi energiákat is, amelyeket pedig folytonosan foglalkoztatni kell magunkban, mert ezek olyan természetűek, hogy aszerint növekednek és hatalmasodnak el bennünk, hogy mennyit használtunk fel belőlük a világ építő, vagy ha éppen úgy tetszik, a világ teremtő munkájában.

Nos! A mi unitárius hitünk békeapostolait is elsősorban ebből a szempontból tekintem és tartom békeapostoloknak. Annak a szellemi rangsornak pedig, melyet az unitárius hitű emberek ilyen vonatkozásban alkotnak, a legcsúcsán természetesen Anyaszentegyházunk alapító, mártír püspöke: Dávid Ferenc áll, az ő közvetlen munkatársaival. — Dávid Ferenc és vele együtt harcoló unitárius kortársai a XVI. század túlfutott szellemi martinkemencéjében — ha a martinkemencében egyáltalán van ilyen — a biztosító szelepet jelentették. Ott izzottak ők ma-

* A május 27-i emlékülésen elhangzott megnyitó beszéd.

guk is abban a nagyszerű szellemi lávában, amely ennek a kornak a meg-
lelkét valósággal újraolvasztotta — leégette róla a salakot — és a meg-
tisztult lélekből a lélek erejével új típusú embert teremtett. Az a hang,
az a modor, a tónus, amelyben Dávid Ferenc kezdettől végig vivja a
harcát szellemi vetélytársaival — sok esetben, mondhatjuk így is, ellen-
segeivel —, szemben, a legbékésebb békének a hangja és életstílusa
lehetne még a mai korban is.

És ez Dávid Ferenc esetében egészen természetes volt. Ugyanis az
ő egyetlen fegyvere — minden harcában — a biblia. De a Dávid Ferenc
bibliája már többé nem a régi, amelyet addig a római egyház a kizáró-
lagosság jogán használt, amelyhez az egyedül üdvözítő egyházon kívül
senki sem nyúlhatott hozzá. De nem is az a biblia, melyet reformátor
társai orthodox csökönyösséggel dogmatikus téziseik szerint értelmeztek,
verbális inspirációval ruháztak fel és már-már csaknem imádat tár-
gyává tették azt. Dávid Ferenc bibliája az egyszemélyű Istenben való hit
erejével az okos értelem röntgensugarai alá kerül és az evangéliumok
gyönyörű világában feszült figyelemmel keresi a mások által imádott
Krisztus nyomdokait, hogy a maga jézusarcú emberségével kövesse őt.
Aki pedig életszemléletének középpontjába Isten imádása mellé Jézus
feltétel nélküli követését helyezi oda, az olyan ember alázatos, nem
nagyképűsködő, bármilyen hatalmas legyen is a tudása, nem kérkedik
vele, mert tudja, hogy amit tud az nem több, mint egy porszem a koz-
mikus mindenségből és érti már, hogy egyetlen mustármag csírájában
több értelem van, mint valamennyi filozófus összes téziseiben; a leg-
kisebb igazság pedig, ha megértettük azt, nagyobb zápora a világossá-
gnak, a legesodálatosabb hajnal fényözönénél. Mindezek tudatában jézusi
alázattal fogad mindent, ami szép és jó, és ismertetője, hogy feltétlen
tisztelettel van az élettel szemben. Wilbur, ez az amerikai nagy törté-
nész azt mondja Dávid Ferencről, hogy „Ő volt a korabeli vezérlelkek
között az egyetlen, aki szellemileg a huszadik században is teljesen ott-
hon érezte magát. És ez a legnagyobb dicséret, amit ma elmondhatunk
róla.”

Mivel az unitárius kereszténység Dávid Ferencel a jézuskövetés
egyenest vonalán indult el — és erről nem is térhet le soha, mert nyom-
ban elvesztené unitárius jellegét —, a mi hitünk legkiválóbbjai mindig
az emberséges élet élvonalbeli munkásai és a békés megoldások apos-
toli voltak minden időben.

Innen van az is, hogy a mai generáció legtudósabb humanista orvo-
sa: Albert Schweitzer nyíltan vallja, hogy leginkább közénk, unitáriu-
sok közé tartozónak érzi magát, és a jézusi emberség evangéliumi bátor-
ságával áll oda a világ harcában a béke feltétlen hívei és harcosai közé.

Ennek a szellemnek voltak előharcosai a maguk idejében azok a
férfiak is mindketten — Arminius és Husz —, akikről a mai ünnepségünk
rendjén most megemlékezünk.

Mielőtt azonban az emlékezés oltárán halhatatlan lelkük tüzeit fel-
lobogtatná ünnepi előadó főgondnokunk, hadd juttassam kifejezésre leg-
jobb meggyőződésem szerint minden unitárius és keresztény ember
súlyos aggodalmát. Milyen nagy reménységekkel nézett a világ csak
néhány héttel előbb is a nagyhatalmak vezéregyéniségeinek csúcstalál-
kozója elé!

És hogy kialudt ez a reménység alig néhány nap alatt! Chiléiől Vla-
divosztokig szökőár veri fel az óceán csendjét, zavarja meg a mély
vizek nyugalmaát s pillanatok alatt egész kikötővárosok pusztulnak el
és milliók válnak hajléktalanokká. Közben valóságos szökőárként hul-
lámzik végig a világ békéjének lelki óceánján a hidegháború s reme-
gással és aggodalommal tölti el milliók lelkét, akik megelégtettek már
a vér özönlését, undorodnak minden háborús gondolatától. Én tudom,
hogy az én szavam materiális értelemben nem hat el még a Nagy Ignác
utca végéig sem. A félreértés és a rosszindulat szárnyán azonban hamar
bejárja ezt az egész kétmillió városát is — mindaz, ami egyik-másiknak
az atyafiak közül nem tetszik abból, ami itt elhangzik. Tudom azt is,
hogy mi, magyarországi unitáriusok oly kicsinyek vagyunk a világ mé-
reteihez képest, hogy látszólagosan semmit sem jelent az, hogy mi, adott
esetekben igent, vagy nemet mondunk. De tudom azt is, hogy minden
kiejtett szó épít, vagy rombol. Tudom azt, hogy az eszme, melyet mi
képviselünk, itt, a világnak ezen a helyén, hivatottságával messze felül-
múlja a mi kicsinységünket. És ennek tudatában modom, hogy elítélek
minden olyan gondolatot és próbálkozást, amely — bárhonnán jöjjön is
—, de a világ békéjének a romlására tör, nyíltan vagy leplezett módon,
alattomosan, mint amilyen volt legutóbb az amerikai kémrepülés is.
Nekünk nem kell a háború semmiféle formájában. Hiszünk a békés
megoldások lehetőségében és akarjuk a békés megoldásokat az igazság
erejével és a lélek és a szellem minden eszközével. És ha nem köte-
lezne erre a múlt, melynek mi vagyunk az örökösei, kötelezzük mi ma-
gunkat, akik a háborúktól agyonsanyargatott emberek életösztönével
kapaszkodnak bele minden napba és bátran, elszántan küzdenek azért,
hogy megtarthassák azt a napot a béke számára. Ezzel a tudattal
áldom Istent ezért a napért is és köszöntöm atyámfiait az evangéliumi
békeségnek ezen a munkás hétköznapiján, megköszönöm, hogy eljöttek
ünnepélyünkre és azt megnyitom.

Pethő István püspöki helynök

Az Egyházi tanácsok és nagybudapesti presbiterek emlékülése

A Dávid Ferenc emlékévé keretében
főemelő ünnepi ülést tartottak az egy-
házi tanácsok és a nagybudapesti pres-
biterek május 27-én a Nagy Ignác utcai
gyülekezeti teremben. A természet zsúfolá-
sra megtöltött közönség nagy figyelemmel
és tetszéssel fogadta Pethő István püs-
pöki helynöknek „Unitárius hitünk
békeapostolai” címen elhangzott meg-
nyitó beszédét, amelyet lapunk vé-
zető helyén teljes terjedelmében köz-
lünk. A megnyitó után Ferencz József
ek. főgondnok tartotta meg „Husz és
Arminius öröksége” címen nagy érdeklő-
déssel kísért előadását. Előadásában rá-
mutatott arra, hogy a Dávid Ferenc em-
lékévé keretében azért áldozunk a cseh
Husz és a holland Arminius emléké-
nek, mert azoknak az eszméknek, ame-
lyek igazságát Dávid Ferenc mártírha-
lálával pecsételte meg, Husz útkészítője,
Arminius Jakab pedig szellemi követője
volt. Husz János mozgalmát az előadó
kora vallási köntösében jelentkező népi
forradalomként jellemezte. Részletesen
ismertette azután a negyven évvel ez-
előtt alakult csehszlovák egyház szüle-
tésének történelmi előzményeit, amely-
nek tagjai eljutottak már az unitárius
szabadelvűséghez. A továbbiakban Ar-
minius Jakabnak, a 400 évvel ezelőtt
holland földön született nagynevű teo-
lógusnak, később leydeni egyetemi pro-
fesszornak, a holland remonstráns test-
vérség kimagasló alakjának életművét,
a haladás eszméjének szolgálatában
szerzett történelmi érdemeit méltatta.
— Husz és Arminius — állapította meg
Ferencz József, — mindketten harcot in-
dítottak az igazság és szabadság jogán
azért, hogy az ember a földön békés
és boldog életet élhessen. „Ma, amikor
sok-sok ember aggodalmaskodik azért,
hogy a Szovjetunió beketőrékvésait a
csücsértekezlet megakadályozásával kés-
leltetik és hátráltatják, jól esik tudni
azt, hogy vannak hozzánk hasonló gon-
dolkodású egyházak keleten és nyugat-
on egyaránt, akik azért küzdenek,
hogy Dávid Ferenc szavaival élve, „a
szabályból szántóvasak legyenek!” — fe-
jezte be Ferencz József nagy tetszéssel
fogadott előadását.

Emlékezetes mozzanata volt az ünnepi
ülésnek, amikor Pethő István püspöki
helynök az ünnepi ülés emlékéül me-
leg szavak kíséretében nyújtotta át
Mrs. Bertha van Gennepnek a Szabad-
elvű Keresztények Világszövetsége je-
len volt adminisztrátor titkárnőjének
a holland Hugo Grotius „A háború és
béke jogairól” szóló három kötetes
nagy munkáját, amely a közelmúltban
jelent meg magyar nyelven a Magyar
Tudományos Akadémia kiadásában. A
püspöki helynök kérte a kedves ven-
degeket, hogy testvéri együttérzésünk
jeléül adja át a művet dr. Nordhoff-
nak, a remonstráns egyház elnökének.
A mű szerzője, amint ismeretes, a
XVII. században ezzel a művével ve-
tette meg alapját a modern nemzetközi
jognak. Hugo Grotius az ariminianus
vitákban való részvételért előbb ha-
lárra ítélték, majd élethossziglani fog-
ságba vetették. Hazájától távol, Pome-
rániában fejezte be viszontagságos éle-
tét.

Az emlékezetes ünnepi ülés R. Filep
I. ek. főjegyző lendületes záróbeszé-
dével ért véget, aki rendkívül meleg
szavakkal köszöntötte holland vendé-
geinket s afölötti örömeinknek adott ki-
fejezést, hogy velük együtt áldozhattunk
a hit és gondolatszabadság, közös örök-
ségünk képviselő, halhatatlan eszmé-
nyi előtt.

Papi békegyűlés volt június 9-én a
Hazaflas Népfőnt rendezésében az Új-
városi háza tanácstermében. Miklós Imre,
az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyet-
tese tartott nagy érdeklődéssel kísért
előadást: „Az állam és egyház viszonya
hazánkban” címen. Az előadást számos
hozzászólás követte.

Az evangélium fényénél...

„Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelteketek és én megnyugosztalak titeket...” (Mt. 11, 28–30.)

Az emberi szervezet testi és szellemi valóságában, bár nem gépezet, hiszen finom lelki rezdülései, önálló cselekvőképessége attól lényegesen eltér – hasonlítható bizonyos szempontból egy finom művi mechanizmushoz. Miként a mesterien megalkotott gépezetet időnként át kell vizsgálni, szerkezetének kopását ellenőrizni kell, vagy ha mást nem, de legalább az áthevült csapágyakat le kell zsírozni, fogaskerekei közé pár csepp olajat kell önteni – ugyanúgy az állandó elfoglaltságban élő, különösen megfeszített fizikai, vagy szellemi munkát végző embernek néha-néha meg kell állnia a tevékenységében, pihennie kell. Ha a mindennapok terhet hordozó ember erről elfeledkezik, nem bírja elviselni a természetesen jelentkező fáradtságot és előbb vagy utóbb összeroppana. Társadalmunk ezt tartja szem előtt, midőn a felelős termelő munkát végző tagjainak évente biztosítja azt a pár hét gondtalan üdülést, pihenést a hegyvidékeink egészséges környezetében, vagy szép Balatonunk partjain. Ugyanezt a célt szolgálják a különböző szórakozóhelyek, színházak, mozik, könyvtárak és múzeumok. Kell a kikapcsolódás, a szellem és test pihentetése, hogy véle a fáradtságot és a kimerülést megelőzzük, távol tartsuk magunktól. Sokszor vagyunk azonban úgy elfáradva, hogy még ezek a szórakozások sem pihentetnek s talán azt is gondoljuk magunkban, hogy jó volna elvonulni egy távoli lakatlan szigetre, hol senki sem él, hol semmivel sem kell foglalkoznunk, csak pihennénk, csak aludnánk és felejtenénk terheinket. Különösen érzi ezt az idősebb generáció, kinek teherbírása, rugékonysága nemigen hasonlítható a fiatalság minden gátat elsőprő erejéhez és lendületéhez.

Názáreti tanítómesterünk is az idézett versekben ezt a pihentető nyugalmat ígéri követőinek. A fáradtak és terheket viselők nála állandó és biztos megnyugvást találnak, mondja az Úr. De miként egyéb tanításait is számtalanon félreértik és félremagyarázzák, úgy ezen szavainak értelmezése sem egyöntetű még ma sem. Ma is sokan abban látják az ő követését, hogy fanatikus vallásos rajongásba esnek, elszakadnak a világtól és úgy hiszik, hogy a remete életszemlélet az egyedüli módja a krisztusi életnek. Pedig Jézus ezt soha nem tanította, ő maga sem szakadt el az emberektől, nem vonult el tartósan a világtól, hogy oszlopos Simonként vagy akárcsak keresztelő Jánosként a magányosság és magabazártság hitvilágát élje és propagálja. Nem, ő együtt élt barátaival, ellenségeivel, híveivel és a köznapok dolgozó embereivel: publikánusokkal, vámszedőkkel és halászbemberekkel.

Sokan vannak ma olyanok is, akik viszont nem akarnak tőle teljesen elszakadni, de úgy vélik, hogy a krisztusi élet megéléséhez számukra elegendő az a heti vagy kétheti félóra, mit a templomban töltenek s ezzel már le is rótták vallásos kötelezettségeiket. Jézus ezt a szemléletet sem hagyná helyben. Ő kifejezetten azt mondja, hogy aki őt akarja követni, aki az ő általa ígért nyugalomra igényt tart, annak ígát kell felvennie. Annak újabb terheket kell vállalnia.

Hát ez teljesen érthetetlen, mondhatná valaki. Milyen pihenés az, mely újabb terheket, ígával kecsegtet. Ezt bizony nem kérjük magunknak; elégedetlenkedhetik a mai kor embere. Hiába mondja a Mester, hogy ez az iga könnyű és gyönyörűsége, ma sokan a további fejtegetéseinket meg sem hallgatnák. De gondoljuk csak meg, testvéreim, hogy e szavakban a látszat ellenére sincs ellentmondás. Sőt, nagyon természetes és azt mondhatjuk, tudományosan indokolható Jézus hívása. Mert figyeld csak meg, mit csinál a néhez fizikai munkát végző vasas, vagy bármilyen más foglalkozású ember, ha lejárt a munkaideje és hazatér családjához. Az én apám vasmunkás volt, de soha nem láttam, hogy délutáni hazatérésekor lefeküdt volna és ún. „pihenőbe vágta” volna magát. Nem. Az elfáradt embert jobban pihenteti egy kis kerti metszegetés vagy apró jószágokkal való foglalkozás. Ilyen esetben pihenést a szellemi munka is inkább ad. Vagy viszont az orvos megszokott foglalkozása után ha elfáradt, úgy pihen, hogy egy órát, vagy kettőt is kertjében ásogat, dolgozik. Ki mondhatja azt, hogy dolgozó fiataljainkat fárasztja a munkájuk után üzőtt sport. Igaza van Jézusnak: lehet az újabb feladat vállalása, egyéb terheink ellenére is könnyű. Sok a munkád? Úgy érzed, ki vagy merülve? Vedd azt az ígát magadra, mely gyönyörűsége lehet, ha jó szívvel csinálod. Ne hidd, hogy a semmittevés pihentet. Ne hidd, hogy az alélt lustaság kikapcsol. Minden teherre, minden fáradságra üdítően hat egy más irányú feladat megoldása.

Ha pedig ez így van – és biztos, hogy így van, mennyire igaz Mesterünknek idézett szava. Hány és hány millió ember leli nyugalma az Ő követésében, az Ő igájának hordozásában. Milyen gyönyörűsége tud lenni minden perc, melyet Jézus lábainál töltünk. S milyen sok feladat vár mireánk – ha el akarjuk magunkat foglalni – az Ő példájának követésében. Isten országának munkások kellene, nem tétlen szemlélődők. A boldog jövő építéséhez nem a rajongó remete lelkek alkalmasok, sem a félórás látszatkeresztények, hanem a kötelességüket teljesítő, a zajló, kibontakozó, fejlődő életben élő hívő emberek, kik munkában és pihenésben egyaránt tudják követni Jézust, s akik meg akarják építeni az emberebb embert,

Amen.

Bajor János

Brassai Sámuel szárnya alatt

Művészi és színházi körökben nagy zeneszerzőnk, Erkel Ferenc emlékének megünneplésére készülnek. A jövő szezomban lesz száz esztendeje, hogy Erkel legremekőbb operáját, a Bánk bánt, a budapesti Nemzeti Színház előadta.

Erkel Ferenc fölemelkedésében unitárius hatások is közreműködtek. Újítsuk fel ennek emlékeit.

Századunk legelején Kolozsvár nemes szellemű társadalmi életének ismert, megbecsült alakja volt Boér Gergely nyugalmazott képezdei zenetanár. Nyolcvan felül volt, amikor megismertem. Törpeségében egyes tartású, felfelé néző, vidám tekintetű ember. Unitárius volt, gyakran benézett a kollégiumba. Ott is, az utcán is tisztelettel köszöntöttük. Egyetemi hallgató koromban személyes ismeretségbe kerültem vele. Elhibázott házasság után magányosan élő ember volt,

gyakran vendégelték a baráti családok, Albert Dénes, Benczédi Gergely, Orbók Mór, Kozma Ferenc, Sári László asztalánál hívás nélkül is bármikor megjelenhetett. Szerencsém volt néha egy asztalnál ülni vele. Mint történelemszakos tanárjelölt, nagy érdeklődéssel hallgattam elbeszéléseit. Brassairól szólt legmelegebben. A zeneművészet gyakorlásában egybeforrt az élet. Boér Gergely kitűnő hegedűs volt, prímét játszotta, a „Harmoniában”. Brassai zenetársaságában. A Harmoniának egy időben Erkel Ferenc is tagja volt. Ennek emléke még elevenen él, mikor Boér Gergely tagja lett a társaságnak.

Erkel a pozsonyi zeneiskola elvégzése után jelent meg Kolozsvárt. A színháznál karmester akart lenni. Reménye lehetett rá, mert a színháznál éppen bonyodalmak dúltak a karmesteri állás körül. Az erőszakos,

fennhéjázó énekes primadonna nem akart a karmesternek engedelmeskedni. Hálóját mindjárt a fiatal ember felé kezdte teregetni, szerződését kívánta.

A pártfogás sikeresnek ígérkezett, mert az igazgatóra is kedvező hatást tett a pályázó. De mit szól hozzá Brassai Sámuel, a színházi bizottság titoknok? A színház zenei ügyének irányításában övé a döntő szó.

Az igazgató bemutatkozó próbára Brassai elé állította Erkel. A próba nagyon jól sikerült, Brassai elismerte a fiatal ember jeles karmesteri képességét. De nagyon érdeklődött az iránt is, ki szerezte azokat a zenei darabokat, amelyeket Erkel egy férfi énekessel és a szóbanforgó primadonnával bemutatott neki? Erkel szerény ifjú volt, de Brassai erélyes unszolására bevallotta, hogy az előadott darabokat ő szerezte. No, erre Brassainak nagy kedve kerekedett. Kifejtette Erkelnek, milyen kár volna karmesterként a színház taposómalmába beállnia. Idejét és erejét az önképzésre kell fordítania. Ha komolyan veszi tehetségét, ő teremtheti meg a magyar operát!

Unitárius vallásos félórát közvetít a Petőfi Rádió július 10-én 8-8.30-ig. A szolgálatot Bajor János kocsordi lelkész végzi.

„Egy, az Isten” Jókai Mór unitárius vonatkozású regénye szép kivitelben jelent meg a Szépirodalmi Könyvkiadó kiadásában.

Esperesi vizsgálatot tartott Pethő István püspöki helynök május 8-án Kocsordon, ahol délelőtt és délután istentiszteleti szolgálatot végzett. A vizsgálat alkalmával az egyházközség közgyűlést tartott, amelynek során a püspöki helynök a szokásoknak megfelelően a közgyűlés tagjaihoz kérdéseket intézett és megtette észrevételeit.

Szegeden május 14-én délután a vizsgálat alkalmából a ref. templomban prédikált, május 15-én hódmezővásárhelyi egyházközségünket látogatva meg a püspöki helynök. R. Filep Imre ek. főjegyző és Buksa Attila egyházi tanácsos társaságában. — Az istentiszteleti szolgálatot ez alkalommal R. Filep Imre végezte, aki 15 évvel ezelőtt került a volt hódmezővásárhelyi gyülekezet élére. — Az istentisztelet keretében dr. Jakab Jenő helybeli lelkész 9 ifjút konfirmált. — A templomi gyülekezet kedves élmenye volt az a kettős keresztelő, amelyet Pethő István helynök az istentisztelet befejeztével végzett. Istentisztelet után az egyházközség közgyűlést tartott, amelynek során a püspöki helynök meleg szavakkal köszöntötte az egyházközség közbecsülésének örvendő, palástviselési joggal felruházott érdemes énekvezérét és pénztárosát, Boros Áron affát, születésének 75. évfordulója alkalmából. Az esperesi vizsgálat alkalmával zajlott le a hagyományos ún. vásárhelyi búcsú is, amelyen a hódmezővásárhely környéki szórványokban élő unitárius testvéreink is szép számban vettek részt.

Füzesgyarmaton május 22-én volt esperesi vizsgálat. A hívek őszinte szeretettel fogadták Pethő István püspöki helynököt, aki Simon András egyházköri számvevő kíséretében jelent meg az egyházközségben. A vasárnapi istentiszteleti szolgálatot a püspöki helynök végezte, aki szombaton résztvett Bököfi Sándor Imre és Tóth Emma affai lakodalmán. — A vizsgálatot itt is az egyházközségi közgyűlés keretében tartották meg.

Konfirmáció ünnepély volt május 29-én budapesti gyülekezetünk. Nagy Ignác utcai templomában. A konfirmáció szertartás keretében 18 ifjút vett fel az egyházközség tagjai sorába R. Filep Imre lelkész, aki a lelekmelő szószéki szolgálatot is végezte. A konfirmáció ifjakat, akik szép felkészültségről tettek bizonyosságot, Pethő István főpásztori áldásban részesítette. Az ifjak előkészítésének munkáját szeretetteljes buzgalommal Győrfi István lelkész végezte. Az ünnepély áhítatát növelte Mr. van Gennep holland szabadelvű hívünk — aki nyári szabadságát hazánkban töltötte, —

HÍREK

művészi orgonajátéka. — Holland, angol és német nyelven elmondott „Miatyánk”-ja megindító módon juttatta kifejezésre a világ szabadelvű keresztényeinek testvéri összeforrását.

A duna-tiszaközi szórványegyházközség is főlemelő konfirmáció ünnepélyen fogadta tagjai sorába azt a 11 ifjú testvérünket, akik a szórványegyházközség rendkívül szétágazó területéről gyűltek össze az ünnepi alkalomra. A Hőgyes Endre utcai templomban megtartott ünnepségen nagyszámban jelentek meg a hívek és a konfirmáló ifjak hozzátartozói. — Az istentiszteleti szolgálatot Bencze Márton lelkész végezte, majd bemutatta a gyülekezetnek a konfirmáló ifjakat, akik a feladott kérdésekre adott értelmes válaszukkal bizonyították, hogy az előkészítés idejét eredményesen használták föl. Megható mozzanata volt az ünnepélynek, amikor az Úrasztala körül letérdeltek ifjakat Bencze Márton kézrátétellel fogadta az egyházközség önálló tagjaivá. — Pethő István püspöki helynök főpásztori áldásával és a záróének elhangzásával fejeződött be a lelekmelő ünnepség.

Kocsordi egyházközségünkben pünkösdi vasárnap tartották a konfirmációt. A virággal feldíszített templomban szép számú gyülekezet előtt 7 ifjút konfirmált Bajor János lelkész. A konfirmációt végző lelkészek mindenütt az Egyházkör ajándékaként egy-egy konfirmációs emléklapot nyújtottak át az ifjaknak. Az emléklap szöveg fölötti részében Körösfői Krisch Aladárnak a néhai jeles festőművésznek a történelmi jelentőségű 1568-i tordai országgyűlést megörökítő festményéről készített reprodukciót ábrázolja.

Mrs. Bertha van Gennep a Szabadelvű Keresztények Világszövetsége adminisztratív titkáranak és férjének személyében — akik turistaként tartózkodtak hazánkban, — kedves vendége volt unitárius közösségünknek az elmúlt napokban. A vendégek többek között meglátogatták pestiőrincit és hódmezővásárhelyi gyülekezetünket, néhány napot töltöttek magyarküti üdülőtelepünkön, majd kirándulásokat tettek hazánk különböző, természeti szépségeiben bővelkedő tájaira.

Dunapataji egyházközségünkben a pünkösdi ünnepek alkalmával az Úrasztalát Varga Ernő és családja terítette meg. Isten áldása legyen a jószívű adakozón!

Özv. Sári Lászlóné, Ferencz Ilona, néhai nagynevű püspökünk: Ferencz József leánya a napokban meleg családi körben ülte meg születésének 92. évfordulóját. A szeretetreméltó nagyasznonyának további tartós jó egészséget kívánunk.

Deák Albert affa a csehétfalvi gyülekezet földműves énekvezére, aki ro-

De a kenyér, az anyagiak? Ezek ne okozzanak neki gondot. Vegye át a Harmonia társaság zenei vezetését, az nem jár sok munkával, tanulhat mellette. Biztosította Erkel, hogy lakást, étkezést ad neki, zongoráját rendelkezésére bocsátja, pénzköltségeiről is gondoskodik.

Erkelre azok az évek (az 1830-as évtized elején), amiket Brassai szárnya alatt emelkedett zenei vitákban, megbeszélésekben töltött, nagy nevelő hatással voltak. Ezt mindig hálásan ismerte el s később, nagy sikerei idején is szívesen fordult tanácsokért, bírálatokért Brassaihoz.

Hát a dacos primadonnával mi lett? Boér Gergely házasságának keserű emlékei miatt mérges volt a női nemre. Kárörömmel mondta el, hogy Brassai a primadonának fölmondott a színháznál s így arra kényszerítette, hogy más városba pályázzék Kolozsvárról. Ne zavarja a nagyra hívatott, tehetséges ifjút a komoly tanulásban.

Gyallay Domokos

koni látogatáson néhány hetet Budapesten töltött, a május 22-i istentiszteleten kántori szolgálatot végzett Hőgyes Endre utcai templomunkban.

Házasság. Bököfi Sándor Imre és Tóth Emma május 21-én a füzesgyarmati unitárius templomban tartották esküvőjüket. Az esketési szertartást Kelemen Miklós lelkész végezte.

Badóczy Zoltán és Erica Scheiper május 21-én a montreáli unitárius templomban házasságot kötöttek. Boldog életet kívánunk az új házaspároknak.

Bélyegserelő társat keres Horváth János ny. tanár, Tárnok-Ligetváros.

HALOTTAINK

Dr. Frank-Kiss Jenő állami közjegyző, egyházi tanácsos affa, életének 59. évében tragikus hirtelenséggel meghalt. Régi kolozsvári unitárius család sarja volt. Jeles elődeinek példájához híven szerény, munkás tagja volt unitárius közösségünknek, aki a reábizott ügyekben mindig lelkiismeretes pontossággal, nagy körültekintéssel járt el. Tanácskozásainkon gyakran hallatta szavát és értékes hozzászólásával igyekezett egyházi ügyeinket a tárgyi igazság szellemében sikeres megoldásra juttatni. — Fáradhatatlan munkaszeretettel töltötte be felelősséggel járó hivatását is. Flával a vasárnapi istentiszteletre igyekezve, a villamosmegállónál érte a váratlan halál, ami mély gyászba döntötte hitvesét és két gyermekét és érzékeny veszteséget okozott unitárius közösségünknek. Temetése nagy részvétel mellett folyt le a farkasréti temetőben R. Filep Imre budapesti lelkész szolgálatával.

Id. Székely Ferenc ny. megyei írodagazgató, budapesti egyházközségünknek a „párterek” korát elért tb. presbitere életének 98. évében elhunyt. Gyülekezeti életünknek egyik leghívebb tagja szállott vele sírba, aki alig néhány hónapja még minden istentiszteletünkön részt vett és magas kora ellenére, szellemi erejének teljes birtokában, élénk figyelemmel kísérte egyházi életünk minden megnyilvánulását. Hajlott korában is sudár alakja, jószágos mosolygó tekintete hiányozni fog Nagy Ignác utcai templomunk oldalsó padlásából, ahol vasárnapról vasárnapra buzgó imában adott hálát Teremtőjének. R. Filep Imre lelkész a pünkösdi előtti vasárnapi istentiszteleten megindító szavakkal áldozott az elhunyt felejtethetetlen emlékeinek. — Az Újpest-megyei temetőben helyezték öröknyugalomra, dr. Csiki Gábor szolgálatával.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István. Evi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX., Hőgyes Endre utca 3. Távb.: 137-186. Csekkasz.: 50 361.

606390/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest